

Aan de gemeenteraad

Domein	: Bedrijfsvoering	Ons kenmerk	: D641819
Team	: Regie	Zaaknummer	: Z23 128762
Contactpersoon	: Loes van Swol	Uw brief van	: -
		Uw kenmerk	: -
Bijlage(n)	: 1	Verzenddatum	: 6 juni 2023

Onderwerp : Eindrapport evaluatie Focusagenda Regio Alkmaar

Geachte raad,

Eind 2019 is in door de raden van de Regio Alkmaar de Focusagenda 2019-2022 vastgesteld. Met deze agenda wil de Regio Alkmaar de bestaande strategische samenwerking versterken. Het einde van de looptijd is bereikt en is er terug gekeken naar wat de Focusagenda heeft opgeleverd en wordt er vooruit gekeken naar de toekomst van de Focusagenda Regio Alkmaar.

De Focusagenda is de afgelopen periode geëvalueerd door Bureau Buiten. Dit heeft geresulteerd in het eindrapport 'Focusagenda Regio Alkmaar' (bijlage). Op 5 juli is er een regionale raadsbijeenkomst, waar een toelichting zal worden gegeven op de evaluatie van de Focusagenda.

Voorafgaand van de regionale raadsbijeenkomst ontvangt u hierbij het eindrapport inclusief begeleidend schrijven van de regiosecretaris Regio Alkmaar.

Met vriendelijke groet,
Het college van burgemeester en wethouders,

De heer W. van Twuijver
secretaris

Mevrouw H.C. Heerschop
waarnemend burgemeester

MEMO

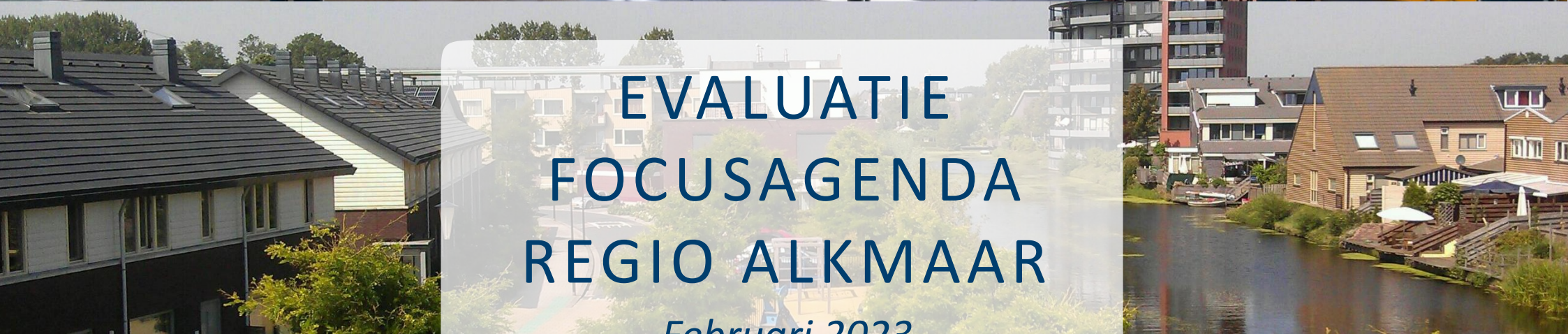
Aan: Gemeenteraden Regio Alkmaar
Van: Nico van Ginkel (Regiosecretaris Regio Alkmaar)
Betreft: Evaluatie en aanbevelingen Focusagenda
Datum: 31 mei 2023

Geachte raadsleden,

Eind februari van dit jaar is de Focusagenda geëvalueerd door Bureau Buiten. Het rapport geeft ook aanbevelingen voor de nieuwe agenda, en dat proces is inmiddels opgepakt. De evaluatie is inmiddels besproken in de stuurgroep en alle Focus overleggen, en er wordt nu gewerkt aan de invulling van de Focusagenda 2.0. Daarvoor is het ook belangrijk te horen wat de raden ervan vinden.

Op 5 juli is er een regionale raadsbijeenkomst, waar een toelichting zal worden gegeven op de evaluatie van de Focusagenda. Daarna zal er aan diverse tafels gelegenheid worden gegeven input te leveren op het rapport en op de aanbevelingen. De precieze invulling wordt samen met de regionale raads werkgroep voorbereid. Uw suggesties kunnen dan worden meegenomen bij het opstellen van het concept Focusagenda 2.0. Deze agenda zal na het zomerreces bestuurlijk worden aangeboden.

Om u in de gelegenheid te stellen op tijd kennis te nemen van de rapportage, doen wij u het rapport van Bureau Buiten alvast toekomen, als voorbereiding van de regionale raadsavond op 5 juli.

EVALUATIE FOCUSAGENDA REGIO ALKMAAR

Februari 2023

Evaluatie focusagenda regio Alkmaar

Auteur(s):

Joost Hagens

Jaap Meijs

Miles Copping

Projectnummer: 1830

Aangeboden aan:

Regio Alkmaar

27 Februari 2023

Inhoudsopgave

1	<i>Inleiding</i>	4
1.1	<i>Doel evaluatie</i>	4
1.2	<i>Aanpak evaluatie</i>	4
1.3	<i>Leeswijzer</i>	4
2	<i>Conclusies en aanbevelingen</i>	5
2.1	<i>Conclusies</i>	5
2.2	<i>Aanbevelingen</i>	9
3	<i>Terugblik en governance Focusagenda</i>	14
3.1	<i>Totstandkoming</i>	14
3.2	<i>Governance</i>	14
3.3	<i>Inhoudelijk</i>	18
4	<i>Bevindingen doelen en resultaten</i>	19
4.1	<i>Wonen</i>	19
4.2	<i>Duurzame bereikbaarheid</i>	21
4.3	<i>Energie-innovatie</i>	25
4.4	<i>Overkoepelende doelen en resultaten</i>	29
	<i>Bijlage 1: Overzicht gesprekspartners</i>	30
	<i>Bijlage 2: Lijst geraadpleegde bronnen</i>	31

1 Inleiding

Eind 2019 is in de verschillende raden van de Regio Alkmaar de Focusagenda 2019-2022 vastgesteld. Met deze agenda wil de Regio Alkmaar de bestaande strategische samenwerking versterken. Van een brede ambitie en visie naar een bundeling van krachten om de regio sterker te positioneren. Dit vraagt om intensivering van de samenwerking en om focus, zodat de schaarse tijd en capaciteit gericht kunnen worden ingezet om resultaten te boeken. De Focusagenda liep van 2019 tot en met 2022. Nu het einde van de looptijd is bereikt, is het belangrijk terug te kijken naar wat de Focusagenda heeft opgeleverd en vooruit te kijken naar de toekomst ervan.

1.1 Doel evaluatie

In deze evaluatie worden twee hoofdvragen beantwoord:

1. Dragen de nu behaalde resultaten ten aanzien van de regionale samenwerking in de Focusagenda bij aan de beoogde versterking van de strategische samenwerking binnen de regio Alkmaar?
2. Welke (concrete) aanbevelingen kunnen, op basis van het antwoord op 1, worden gegeven op inhoud en governance voor het vervolg (Focusagenda 2.0)?

Onderdeel van de evaluatie zijn zowel de inhoud van de Focusagenda, de gekozen governance als de gekozen thema's.

1.2 Aanpak evaluatie

Voor de evaluatie voerden we deskresearch uit, voerden we individuele gesprekken en groepsgesprekken en discussies met o.a. de focus-overleggen, de regio raads werkgroep en de GS6. In bijlage 1 is een overzicht van alle gesproken partijen opgenomen; in bijlage 2 een overzicht van de geraadpleegde documenten.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 begint met de conclusies en aanbevelingen. In hoofdstuk 3 wordt vervolgens teruggeblikt op het ontstaan en functioneren van de focusagenda. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen proces en inhoud. Hoofdstuk 4 gaat in op de bevindingen wat betreft de doelen en behaalde resultaten per thema.

2 Conclusies en aanbevelingen

Op basis van de terugblik en bevindingen formuleren we de volgende conclusies en aanbevelingen.

2.1 Conclusies

Focusagenda weinig richtinggevend

De Focusagenda is bedoeld om focus aan te brengen en richting te geven aan de regionale samenwerking voor de periode 2019-2022. De agenda bevat vanwege de korte doorlooptijd, per focuspunt een beperkt aantal projecten/agendapunten. De Focusagenda diende als inhoudelijk startpunt voor de regio-organisatie. We concluderen over de agenda de volgende punten:

- De Focusagenda bevat alleen hoofdlijnen, en geen concrete doelstellingen over wat wanneer te bereiken. Omdat de Focusagenda 1-op-1 als opdracht heeft gediend voor de programmamanagers, is hun opdracht ook vrij open geformuleerd.
- In de Focusagenda is een concretiseringsslag voorzien met een 'strategisch uitvoeringsplan' per focusthema. Voor energie-innovatie is in 2020 een plan van aanpak uitgewerkt dat een aantal elementen van een programmaplan bevat. Het in dit plan omschreven programma heeft uiteindelijk geen doorgang gevonden. Ook voor bereikbaarheid is, voordat de programmamanager van start ging, een overzicht opgesteld van de projecten waarop ingezet zou worden. Dat is voor zover wij weten niet verder uitgewerkt tot een 'strategisch uitvoeringsplan'. Voor wonen is geen strategisch programmaplan opgesteld. De concretiseringsslag heeft dus maar ten dele plaatsgevonden.
- De Focusagenda geeft daarmee inhoudelijk weinig houvast voor een evaluatie. Omdat er geen concrete doelen zijn gesteld, is ook niet te

beantwoorden of die doelen bereikt zijn, of er – ten aanzien van de doelen – de juiste activiteiten zijn uitgevoerd en hoe de ingezette middelen zich daartoe verhouden. Daarnaast is de doorlooptijd natuurlijk beperkt, waardoor effecten van de inzet waarschijnlijk nog niet zichtbaar zijn. Wel zijn er in de evaluatie conclusies te trekken over het proces.

Focusthema's verschillen qua insteek en startpunt

De focusthema's hebben elk een soortgelijke opdracht meegekregen vanuit de Focusagenda: één specifiek inhoudelijk speerpunt, met daarbij inzet op lobby en netwerk en het maken van een strategisch uitvoeringsplan om dit inhoudelijke speerpunt te bereiken.

De Focusagenda was weliswaar een nieuw document, maar ook vóór de vaststelling van de Focusagenda in april 2019 vond er regionale samenwerking plaats op verschillende thema's, waaronder wonen en bereikbaarheid. De inzet op deze twee thema's onder de Focusagenda was vooral een continuering van bestaande regionale structuur, maar dan beter afgebakend, in een heldere structuur en met 'dedicated' programmamanagers.

Voor energie-innovatie lag dat anders. Het proces richting de (concept)-RES van in april 2020 liep al ten tijde van de vaststelling van de Focusagenda. Dit was echter de eerste keer dat er regionaal werd samengewerkt op het thema energie en had specifiek tot doel te komen tot een concept-RES. Na vaststelling van de Focusagenda is besloten de RES toch buiten de Focusagenda te laten vallen. Voor energie-innovatie betekende dit dat op ambtelijk niveau de samenwerking nog moest worden opgezet. Energie-innovatie verschilt daarom sterk qua insteek van wonen en bereikbaarheid. Daarmee is de voortgang op de thema's niet te vergelijken. Omdat de thema's op verschillende geografische en abstractieniveaus opereren, is het ook lastiger verbinding te zoeken.

Op elk thema voortgang geboekt

Hoewel de uitgangspositie van de focusthema's verschilt en de aanpak min of meer organisch tot stand is gekomen, kunnen we concluderen dat er op elk thema nuttige stappen zijn gezet. Vanwege de korte doorlooptijd kunnen we nog niets concluderen over het *effect* van de inzet onder de Focusagenda, maar wel over de *output* van de inzet. De meest in het oog springende output is:

- Het opstellen en coördineren van de Woondeal en het addendum daarop (op NHN-niveau), vanuit de thema's wonen en bereikbaarheid, dat bij heeft gedragen aan de propositie bereikbaarheid én het proactief woningbouwbeleid van regio Alkmaar;
- De inzet van het subsidieteam (STEAM) en succesvolle aanvraag van de CEF-subsidie;
- Het opstellen en coördineren van de bereikbaarheidsvisie NHN;
- De geplande ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst voor het Centrum voor Verduurzaming.

Inzet op lobby (nog) niet voldoende succesvol/efficiënt

In de Focusagenda is per thema het agendapunt 'Lobby en netwerken' opgenomen, bestaande uit het opstellen van een netwerkanalyse om te bepalen waar de regio invloed kan uitoefenen en hoe de regio het beste kan acteren in bestaande netwerken. Ook is voor de thema's wonen en bereikbaarheid aangegeven binnen welke netwerken en op welke schaal-niveaus sowieso samengewerkt moet worden. Voor energie-innovatie is dat nog open gelaten.

Op NHN-niveau zijn er op de thema's wonen en bereikbaarheid regelmatig contacten met provincie en Rijk. Voor bereikbaarheid is in 2021 het lobbydocument 'Bereikbaar in Noord-Holland Noord' opgesteld. Vanuit wonen is er gewerkt aan de woondeal, het addendum daarop en het bijbehorende position paper. Er is geen duidelijk beeld van in hoeverre er een lobby op gebied van energie-innovatie is opgezet, maar

door de (projectmatige) inzet op energie-innovatie zijn de contacten tussen bedrijven, overheden en andere organisaties wel verbeterd.

Naast de lobby binnen de thema's, is er bovenregionaal (NHN) specifiek ingezet op lobby richting provincie en Rijk. In opdracht van de drie centrumgemeenten Alkmaar, Den Helder en Hoorn is een lobbykantoor ingeschakeld, onder aansturing van ONHN. Uiteindelijk heeft dat volgens de betrokkenen niet tot het gewenste resultaat geleid. In opdracht van alle NHN-gemeenten is in 2022 een nieuw lobbybureau ingeschakeld vanuit ONHN. De opdracht is in te zetten op de economische speerpunten van NHN (water, energie en agri & food) in nauwe afstemming met de overige speerpunten van NHN: wonen en mobiliteit. Doel is ook dat het nieuwe lobbybureau (beter) aansluiting vindt met de provincie en de MRA en daarmee gericht samen kan optrekken. Omdat de lobby bovenregionaal is georganiseerd, is het de vraag of de lobby hiermee voor de regio Alkmaar voldoende en gericht plaatsvindt.

Daarnaast is er vanuit onder ander het Economisch Forum NHN kritiek op de effectiviteit van de lobby op gebied van wonen en mobiliteit, specifiek over het mislopen van onder andere infrastructurele gelden.

Wij concluderen dat de lobby inderdaad beter en gericht had gekund, en zien dat als aandachtspunt voor de toekomst. Mogelijk dat dat met het aanstellen van een nieuw lobbybureau, met een gerichtere opdracht en betere sturing hierop, al (deels) is ondervangen.

Winst dat samenwerking nu gestructureerd en verankerd is

De belangrijkste winst van de Focusagenda tot nu toe zit in het structurerende effect van de agenda en achterliggende organisatie. Ten opzichte van de situatie vóór de agenda is er een heldere overlegstructuur, is de onderlinge relatie en samenwerkingscultuur sterk verbeterd, is er gericht overleg en zijn er duidelijke afspraken over de beschikbare capaciteit op regionaal niveau. Belangrijk is ook dat er geen

continue discussie meer is over welke thema's wel en niet mee te nemen, en hoe de capaciteit geregeld moet worden. Bovendien is er bij de betrokkenen waardering voor het feit dat de Focusagenda en bijbehorende structuur langjarig is vastgelegd en niet afhankelijk is van politieke wisselingen.

Dit werkt intern de regio goed en zorgt er ook voor dat er op de Focus-thema's eenvoudig gezamenlijk richting provincie en andere partijen kan worden geacteerd. De regio is daarmee op de Focus-thema's een betere gesprekspartner voor de provincie.

Opvolging regionaal gemaakte afspraken soms lastig

De regionale organisatie is met het regioteam (secretaris, 3 programmamanagers, subsidiespecialist en ondersteuners) en de focusoverleggen goed op orde. Het regioteam heeft de capaciteit en middelen om regionaal opvolging te geven aan de gemaakte afspraken in de focusoverleggen. Daar is echter ook lokale inzet voor nodig. De ambtelijke capaciteit die nodig is voor uitvoering van de regionale afspraken is niet geformaliseerd. Per regionale prioriteit, moet er via de GS6 lokaal capaciteit worden geregeld voor uitvoering ervan.

Lokale ambtenaren moeten de regionale samenwerking 'erbij' doen. Zij hebben soms onvoldoende zicht op hoe prioriteiten en besluiten tot stand zijn gekomen. Ze zijn zo onvoldoende betrokken bij wat waarom moet gebeuren en hoe dat samenhangt met andere prioriteiten.

Deze situatie levert soms problemen op in de vorm van vertraging, discussie, onduidelijkheid over de prioritering, of frustratie.

Enige overlap tussen gezamenlijk focusoverleg, stuurgroep en C6

Er is veel waardering voor de structuur, heldere afspraken en de sterk verbeterde onderlinge samenwerking en verhoudingen door het werken onder de Focusagenda. De overlegstructuur kan op een aantal punten nog

verhelderd worden. Dit zit met name in de rol van de stuurgroep en het gezamenlijke focusoverleg. De stuurgroep is formeel verantwoordelijk voor de interne werking (proces en geld) en de externe vertegenwoordiging van de Focusagenda. In de stuurgroep hebben (formeel) de burgemeester van Alkmaar, de burgemeester van D&W en twee burgemeesters uit de BUCH plaats; maar in de praktijk sluiten alle burgemeesters aan. De bestuurlijk trekkers zijn agendalid; veelal sluit(en) ook één of enkele van hen aan. Aan het overkoepelend focusoverleg nemen alle bestuurlijk trekkers van de focusoverleggen wonen, bereikbaarheid en energie-innovatie deel. Dit overleg is vooral bedoeld om de verbinding tussen de drie thema's te leggen. In de praktijk overlappen de deelnemers van deze twee overleggen veelal en is niet altijd duidelijk welke zaken op de ene tafel thuis horen, en welke op de andere tafel. In onze gesprekken met betrokkenen kwam ook naar voren dat de stuurgroep met name in de beginfase van de Focusagenda, waarin de inhoudelijke en organisatorische lijnen voor de agenda zijn uitgezet, een belangrijke rol heeft gehad. Wat de rol van de stuurgroep nu is, is niet voor iedereen helder.

Naast het gezamenlijke overleg en de stuurgroep vindt er 2 tot 4x per jaar een strategische bijeenkomst plaats voor alle colleges van de regio: de C6. De voorzitter van de stuurgroep is ook de voorzitter van de C6. De agenda voor de C6 wisselt op basis van de actualiteit. De meerwaarde van de C6-bijeenkomsten bovenop de focusoverleggen, het gezamenlijke focusoverleg en de stuurgroep is niet helder, en het nut en de noodzaak van de bijeenkomsten wordt – afhankelijk van de agenda – niet altijd gezien door de betrokkenen.

Focus heeft een keerzijde

Naast de focus-thema's wonen, bereikbaarheid en energie-innovatie wordt er ook regionaal samengewerkt op andere thema's, buiten de Focusagenda. We zien in elk geval de volgende thema's:

- Economie: Net als bij wonen en duurzame bereikbaarheid wordt hierbij het nodige op bovenregionaal, NHH-niveau aangepakt (zoals de behoefteraming werklocaties). Maar ook op regionaal niveau is er samenwerking op dit thema. Zo is de behoefteraming werklocaties op NHH-niveau regionaal uitgewerkt in een bedrijventerreinenstrategie. In de Focusagenda is regionale economie wel genoemd als thema, maar dan vanuit het idee dat dat met de inzet op de thema's wonen, duurzame bereikbaarheid en energie-innovatie ook het economisch profiel van de regio (toerisme/vrijtijdseconomie – energie (energycluster)- agribusiness) sterker wordt. De verbinding tussen de Focusagenda en het thema economie is er dus expliciet. Afstemming met wat er op het thema economie buiten de Focusagenda gebeurt kan echter beter, omdat ook in bijvoorbeeld de strategie werklocaties ambities staan over het verduurzamen van bedrijventerreinen (en toepassen van energie-innovaties), over gemengde woon-werkgebieden en over het verbeteren van de bereikbaarheid van de werklocaties. Overigens verlangt de provincie Noord-Holland ook regionale afstemming op dit thema. Vanuit de beleidsafdelingen economie is erop gewezen dat de bestuurlijke keuze om economie geen onderdeel te laten zijn van de Focusagenda betrekkelijk ad hoc tot stand is gekomen en daarmee enigszins arbitrair kan worden gevonden. Niettemin is in het kader van deze evaluatie bestuurlijk expliciet bevestigd dat er voorkeur is om de Focus in enigszins bijgestelde vorm te behouden. Ook zijn er ambtelijk kanttekeningen geplaatst bij de kwaliteit van de samenwerking tussen de regio-organisatie enerzijds en de gemeenten anderzijds. Die kanttekeningen zijn echter naar het oordeel van Bureau BUITEN niet dusdanig dat die op zichzelf een aanpassing van focus of organisatie noodzakelijk maken.
- Sociaal domein: naast centrale inkoop van Wmo-hulpmiddelen wordt ook hier regionaal naar innovaties gezocht, bijvoorbeeld om efficiënter samen te werken, kostenefficiënter te werken of digitalisering en automatisering toe te passen. Inhoudelijk ligt de

verbinding met de thema's in de Focusagenda vooral op gebied van levensloopbestendig wonen.

- Regionale Energiestrategie (RES): de RES Noord-Holland Noord wordt per deelregio uitgewerkt. Daarin wordt gekeken naar de (zoek)locaties voor zon- en windenergie, in hoeverre en wanneer deze gerealiseerd kunnen worden en het bijbehorende (participatie)-proces. Hier liggen verbanden met het focusthema energie-innovatie, maar ook met wonen en duurzame bereikbaarheid als het gaat om b.v. locaties en energievraag.
- Klimaatadaptatie: regionaal is een klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda vastgesteld. Er functioneert een projectgroep die de uitvoering van de agenda coördineert. Ook op dit thema zijn raakvlakken met de focusthema's. Denk aan het klimaatadaptief inrichten van woningbouwlocaties en klimaatadaptatie die nodig is om de continuïteit van bereikbaarheid te bewaken.
- Ruimtelijke ordening en/in het landelijk gebied: naast economische, duurzaamheids-, energie-, woon- en bereikbaarheidsopgaven spelen er nog meer opgaven op gebied van RO die regionaal opgepakt (moeten) worden. Denk aan water (beschikbaarheid, veiligheid), stikstof (verminderen uitstoot, PAS), natuur en recreatie, voorzieningen en de leefbaarheid in het landelijk gebied. Deze vraagstukken zijn per definitie regionaal en er wordt dan ook op regionaal niveau samengewerkt. De Provincie Noord-Holland is bezig met de planontwikkeling/planuitwerking voor provinciaal programma landelijk gebied. Hierbij wordt een (gemeentegrensoverstijgende) gebiedsgerichte aanpak gekozen. Regionale samenwerking op vlak van RO neemt daarmee in belang toe.

Op deze thema's functioneren óók regionale overleggen, die dus naast de focusoverleggen plaatsvinden. Het feit dat voor (elk van) deze thema's een andere governance-structuur functioneert, maakt het lastiger inhoudelijke afstemming te vinden tussen de focusthema's en de thema's buiten de Focusagenda. Uiteraard is het wel zo dat voor een deel dezelfde

wethouders zijn betrokken. Doordat op verschillende thema's verschillend wordt samengewerkt, verloopt afstemming met de provincie ook niet altijd soepel. De Focus heeft dus een keerzijde.

Raden onvoldoende aangehaakt

In de oorspronkelijke governance-structuur van de Focusagenda is niet voorzien in een rol voor de raadsleden. De raden zijn betrokken bij de totstandkoming van de Focusagenda. In de agenda wordt verder vermeld dat de betrokkenheid van de raden bij de Focusagenda nog nader wordt uitgewerkt.

De raden constateerden de afgelopen periode dat er – binnen en buiten de Focusagenda – steeds meer regionaal wordt samengewerkt. Daarom is in 2021 de regio raads werkgroep ingericht, die gaat over alle regionale samenwerking. De werkgroep heeft als doel om de lokale gemeenteraden beter te laten samenwerken.

De werkgroep constateert dat veel raadsleden de Focusagenda waarderen, maar onvoldoende weten hoe die tot stand is gekomen, waarom die er is, waarom de agenda op deze thema's inzet, en hoe het zich verhoudt tot de overige thema's waarop regionaal wordt samengewerkt. De betrokkenheid bij de Focusagenda is laag, omdat de raadsleden druk genoeg zijn met de lokale aandachtspunten in de raad, maar ook omdat de Focusagenda te globaal is voor raadsleden om een goed oordeel over te vormen.

Wij concluderen dat de Focusagenda aan effect kan winnen als raadsleden beter geïnformeerd zijn over de plek, rol en voortgang ervan.

Financiën en verantwoording

Er zijn goede afspraken gemaakt over de bijdrage van de regiogemeenten per inwoner. In de jaren 2020 en 2021 was de begroting voor de Focusagenda (ruim € 900.000) ruimschoots toereikend.

2.2 Aanbevelingen

Continueer huidige samenwerking, indeling en thematische focus

We adviseren de huidige samenwerking te continueren met dezelfde organisatie en thematische focus, maar waarbij wél:

- Voor alle betrokkenen duidelijk is waarom welke thema's en activiteiten wél en níet onder de structuur van de Focusagenda vallen;
- Hoe de thema's en activiteiten binnen de Focusagenda samenhangen met de thema's en activiteiten daarbuiten;
- De thema's inhoudelijk meer aan elkaar verknoopt worden;
- Het thema energie-innovatie een andere insteek krijgt.

In onderstaande aanbevelingen gaan we daar nader op in.

We adviseren daarbij de huidige structuur en bijbehorende focus te behouden. Immers, het heeft heel wat voeten in de aarde gehad voor de regio om tot de huidige samenwerking, inhoudelijke consensus en verankering van de regio-organisatie te komen. Bestuurders en ambtenaren weten elkaar goed te vinden, en dat moet behouden blijven. Bovendien is het een expliciete wens van veel betrokkenen om geen grote wijzigingen aan te brengen in de organisatie zoals die er nu staat, ook omdat het belangrijk is juist nu inhoudelijk stappen te zetten, in plaats van een tijdrovende herinrichting van de organisatie. We adviseren wel twee kleinere aanpassingen te doen in de overlegstructuur:

- Formaliseer het overkoepelende focusoverleg en integreer het met de stuurgroep. Bespreek daarin de samenhang tussen de thema's, organisatorische aanpassingen, en verantwoording van het regioteam.
- Zorg dat de C6-bijeenkomsten een inhoudelijk, verdiepend karakter krijgen. Organiseer deze maximaal 3x per jaar, voor elk focusthema één keer.

De aanpassingen zorgen voor meer inhoudelijke diepgang, dat het eenvoudiger wordt meer samenhang tussen de thema's te bereiken op bestuurlijk niveau en voor minder dubbelingen; en zorgt ervoor dat de organisatie klaar is voor een nieuwe periode van de Focusagenda.

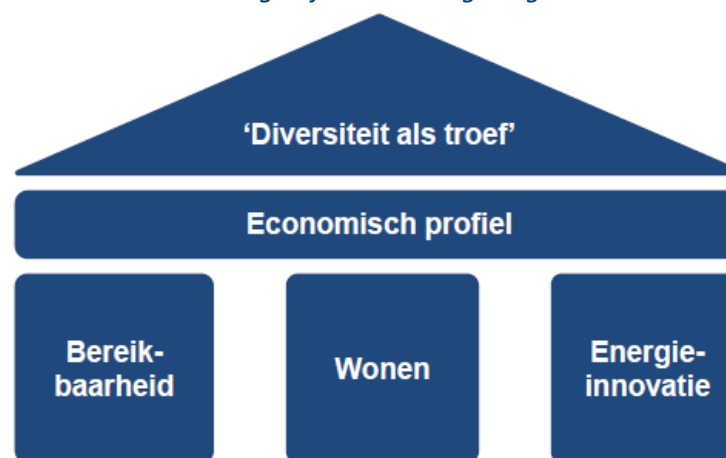
Verbeter de afstemming onderwerpen buiten de Focusagenda

Naast de thema's wonen, duurzame bereikbaarheid en energie(-innovatie) binnen de Focusagenda vindt er regionale afstemming plaats tussen de zes gemeenten op verschillende andere thema's zoals economie, sociaal domein, RES, klimaatadaptatie en ruimtelijke ordening.

Praktisch gezien zorgen de verschillende afstemmingsmomenten en -overleggen op bovenstaande thema's soms voor dubbele overleggen tussen nagenoeg dezelfde bestuurders; waarbij voor het ene overleg wél binnen de Focusagenda valt, en het andere overleg niet. De overleggen binnen en buiten de focusagenda kennen een verschillende werkwijze als het gaat om het regionaal oppakken van acties en de doorwerking richting ambtelijke organisaties.

Bij de totstandkoming van de Focusagenda is er veel discussie geweest over welke thema's wel en niet onder de Focusagenda vallen. We adviseren helderder te maken waarom sommige zaken wel, en andere zaken niet zijn meegenomen in de Focusagenda en hoe de verschillende overleggen en thema's zich tot elkaar verhouden én om hier afspraken over te maken. Dit voorkomt onnodige discussie hierover, zorgt voor een betere afstemming tussen thema's, en biedt een mooi startpunt voor een volgende evaluatie, waarin ons inziens verbreding van de Focusagenda opnieuw aan de orde moet komen. Net als de betrokkenen realiseren wij ons overigens dat elke keuze enigszins discutabel zal blijven.

Afbeelding 1: Redenatie focusagenda: door inzet op thema's bereikbaarheid, wonen en energie-innovatie wordt het economisch profiel versterkt en dat draagt bij aan het omgevingsbeeld 'Diversiteit als troef'

Overweeg op termijn verbreding

Wij begrijpen en herkennen de geluiden van verschillende betrokkenen voor verbreding van de Focusagenda. Omdat de organisatie en de inhoudelijke activiteiten van de Focusagenda nog maar een korte geschiedenis kennen, kan er inhoudelijk nog weinig gezegd worden over het succes van de agenda. Het is daarom ons inziens te vroeg nu een besluit te nemen over het inhoudelijk verbreden van de Focusagenda. We adviseren wel om op termijn die verbreding te overwegen met bijvoorbeeld één of meerdere van de volgende thema's:

- **Economie.** De Focusagenda moet een vliegwiel functie vervullen: door op de drie huidige thema's stappen te zetten zou de economie van de regio opgestuwd worden. Dit is in de Focusagenda schematisch weergegeven middels de afbeelding hiernaast. Afstemming van wat er op economisch vlak gebeurt op gebied van o.a. bedrijventerreinen, stimuleren van innovatie, netwerken en arbeidsmarkt met wonen,

bereikbaarheid en energie is echter van groot belang om de vliegwielfunctie goed te laten werken.

- Klimaat(adaptatie). De samenhang met energie(-innovatie), wonen en bereikbaarheid maar ook met economie en overige ruimtelijke ordeningsvraagstukken is groot; en de regio is veelal een logische schaal om dit vraagstuk aan te pakken.
- Landschap, landelijk gebied en andere RO-afwegingen, vanwege de steeds complexer wordende ruimtelijke opgaven, met thema's die nu binnen (bereikbaarheid, wonen) en buiten de Focusagenda (RES, stikstof, klimaatadaptatie, programma landelijk gebied) vallen.

Herijking van (de positie van) het thema energie

Sinds het opstellen van de Focusagenda is er door de energiecrisis, het vormgeven van de RESsen, klimaatambities en technologische ontwikkelingen meer en meer aandacht gekomen voor energie. In die periode is ook duidelijk geworden dat de netcapaciteit in de regio Alkmaar niet toereikend is voor veel van de voorziene ontwikkelingen zoals meer lokale energieproductie, het toevoegen van woningen, de ontsluiting van de (ver)nieuwbouw van het ziekenhuis en capaciteit die nodig is voor het laden van elektrische vervoersmiddelen. Energie is en blijft een zeer belangrijke factor voor het woon- en vestigingsklimaat, maar de beschikbaarheid ervan is onzekerder geworden. Opgaven op het gebied van energie zijn bovendien veelal regionaal. We adviseren daarom de inzet binnen het thema energie te verbreden en te verhelderen, door in te zetten op:

1. Netcapaciteit

- Vanwege het strategisch belang en het gemeentegrensoverschrijdende karakter van het elektriciteitsnet, adviseren we het thema netcapaciteit regionaal op te pakken binnen de Focusagenda. Vanwege de wederzijdse afhankelijkheden moet er daarover continu afstemming zijn:
- Binnen de Focusagenda: met wonen en bereikbaarheid;

- Buiten de Focusagenda: met de RES/ het RES-proces;
- Buiten de Focusagenda: met o.a. ruimte (ruimtebehoefte netcapaciteit), economie (energiebehoefte en –productie bedrijven(terreinen)), klimaatadaptatie.

2. Regionale thema's op energiegebied uit lokale duurzaamheidsagenda's

Verschillende gemeenten hebben een lokale agenda op gebied van duurzaamheid die inzet op energie, duurzame mobiliteit, klimaat(adaptatie), circulaire economie en verduurzamen van de eigen organisatie/bedrijfsvoering. Verschillende acties en ambities die daarin staan (m.u.v. de verduurzaming van de eigen organisatie) hebben in zekere zin een regionale component. Niet alleen voor onderwerpen die gemeentegrensoverschrijdend zijn (zoals netcapaciteit), maar bijvoorbeeld ook omdat meerdere gemeenten soortgelijke kennisvragen of ambities hebben, waardoor onderzoek, kennisdeling, aanbesteding of aanpak op regionaal effectiever of efficiënter kan zijn.

Vanwege het grote(re) maatschappelijke en economische belang van energie adviseren we goed te kijken of een regionale aanpak logisch is. Dat begint met te achterhalen en te ontrafelen:

- Welke lokaal geformuleerde thema's en ambities in welke mate een regionale component hebben.
- In hoeverre deze al regionaal worden opgepakt, in welk samenwerkingsverband en bestuurlijk gremium.
- Te bepalen in hoeverre er thema's zijn die baat hebben bij een regionale aanpak onder de Focusagenda. Doordat het bijvoorbeeld integraler, efficiënter of effectiever kan.
- Hier de stuurgroep over te adviseren.

Op basis van de duurzaamheidsagenda's van BUCH en Alkmaar denken we dat in elk geval de thema's (publieke) laadinfrastructuur, kennis en ervaring over de wijkaanpak aardgasvrije wijken, subsidieregelingen en voorlichting en bewustwording mogelijk interessant zijn om regionaal op te pakken.

Ook andere regionale, strategische energie-gerelateerde zaken (buiten de RES) kunnen opgepakt worden binnen de Focusagenda. Het (overkoepelende) focusoverleg is bijvoorbeeld een logische plek om kansen voor toelevering of afname van warmte van/aan het warmtenet te signaleren. Mocht er op bepaalde (sub)thema's behoefte zijn aan afstemming tussen de RES en wonen, bereikbaarheid of energie-(innovatie), dan is de overlegstructuur van de Focusagenda daar ons inziens ook een logische plek voor.

Doel moet daarbij niet zijn zoveel mogelijk regionaal te doen, maar wél onderwerpen en activiteiten op het effectiefste en meest logische schaalniveau aan te pakken.

3. *Inzet op de reeds opgestarte concrete projecten*

De concrete projecten waar de afgelopen periode inzet op is gepleegd, zoals data & monitoring en het centrum voor verduurzaming van bedrijven kunnen op veel steun rekenen van de betrokkenen. Deze moeten vooral doorgezet worden.

4. *Sterkere verbinding met thema's wonen en bereikbaarheid*

Bestaande en mogelijk nieuwe onderwerpen op gebied van energie vragen om een betere afstemming met de twee andere focusthema's wonen en bereikbaarheid. Denk aan (netcapaciteit voor) de realisatie van woningen, verduurzaming van de woningvoorraad en duurzame mobiliteit; maar ook de blijvende inzet op Rijksmiddelen voor zowel wonen, als bereikbaarheid, als energie(infrastructuur). Zie hiervoor ook een volgende aanbeveling.

Bij de herijking van de inzet langs bovenstaande lijn hoort ook het opstellen van een (beknopt) programmaplan met scherpere programmadoelen voor het thema energie.

Stel scherpere overkoepelende en thematische programmadoelen

De huidige Focusagenda bevat geen scherpe programmadoelen. Onze aanbeveling is dit scherper te formuleren. Zo wordt duidelijk wat wordt beoogd met de programmalijnen, waar wel of niet op wordt ingezet en hoe de inzet kan worden gewaardeerd. Het zorgt voor een helderder beeld bij de betrokkenen en buitenstaanders van wat de regio doet en waarom. Bovendien biedt dit een betere basis voor volgende evaluaties.

Een voorstel voor de programmadoelen, planning en benodigde capaciteit en budget moet uit de regio-organisatie (de programmasecretaris en programmanagers) komen, en worden voorgelegd aan de focus-overleggen en stuurgroep. Ook hierin moet duidelijk aandacht zijn voor wat regionaal wordt opgepakt en wat niet en hoe de samenhang met andere onderwerpen is. Mocht uit deze aanscherpingen blijken dat extra capaciteit nodig is, dan biedt de begroting hier nog ruimte voor.

Verbeter samenhang tussen de thema's

Bovenstaande aanbevelingen moeten ook leiden tot een betere samenhang tussen de focusthema's. Wonen, bereikbaarheid en energie zijn op verschillende manieren met elkaar verknoopt. Er is recent wel meer aandacht voor de verbinding tussen de investeringsstrategie wonen en bereikbaarheid. Dit kan echter nog sterker. De verbinding tussen energie en wonen en energie en bereikbaarheid is nog te weinig gelegd. De samenhang tussen de thema's kan in beginsel verbeterd worden door in de scherpere overkoepelende en thematische programmadoelen hier meer aandacht voor te hebben. De inhoudelijker ingestoken C6-bijeenkomsten en integratie van stuurgroep en overkoepelend focusoverleg faciliteren ook een meer integrale aanpak tussen de thema's.

Blijf inzetten op aanspraak Rijksgelden

De huidige inzet voor wonen en bereikbaarheid is vooral bovenregionaal, maar dat is ook logisch gezien de vraagstukken die centraal staan. Het versterken van de lobby richting Rijk op beide thema's moet ons inziens centraal staan. Er zijn landelijk veel gelden beschikbaar die de regionale mogelijkheden om de bereikbaarheid te verbeteren of de woningbouw te versnellen serieus kunnen vergroten. Dat geldt ook voor energie-infrastructuur. Het Subsidieteam (STEAM) kan samen met de programma-managers een belangrijke rol spelen bij het indienen van voorstellen om aanspraak te maken op de middelen. We noemen de belangrijkste:

- **Woningbouwimpuls:** binnenkort start de vijfde ronde van de Woningbouwimpuls à € 250 mln. Dit is met name bedoeld om de bouw van betaalbare woningen voor starters en mensen met een laag of middeninkomen te stimuleren.
- Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport;
- Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK), bijvoorbeeld relevant in het kader van de landelijke waterstofinfrastructuur. Het MIEK richtte zich voorheen op deze infrastructuur voor de industrie, maar wordt in de toekomst verbreed naar andere sectoren¹. Ook wordt in 2023 door elke provincie i.s.m. de Rijksoverheid gewerkt aan een provinciaal MIEK (P-MIEK). Op dit moment is ons niet duidelijk wat de status is van het provinciale MIEK Noord-Holland, wat daarin de speerpunten zijn, en in hoeverre daarover al contacten zijn tussen de regio Alkmaar en de provincie. We verwachten dat op nationaal of provinciaal niveau zeker kansen liggen voor financiering van opgaven in de regio Alkmaar.
- Stikstofmiddelen.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/12/02/ezk-miek-overzicht-2022-meerjarenprogramma-infrastructuur-energie-en-klimaat>

Verbeter de verbinding met de raden

De gemeenteraad heeft een volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende taak. Met het vaststellen van de Focusagenda in de (destijds 7) raden in 2019 is aan de regio-organisatie een set kaders meegegeven. Landelijk is de controlerende taak van raden ten opzichte van een regionale samenwerking een veelbesproken onderwerp². Daarvoor moet in eerste instantie duidelijk zijn bij raadsleden wat er regionaal plaatsvindt om de gestelde kaders (de doelen van de Focusagenda) te bereiken. De informatiepositie van de raden moet daarom goed zijn. Onze aanbeveling is vooral in te zetten op het verbeteren van die informatiepositie, en met de regio raads werkgroep in gesprek te gaan over hoe dat beter kan. In onze rondgang werd duidelijk dat het simpelweg vaker versturen van een digitale nieuwsbrief te weinig zoden aan de dijk zet. Er is een pro-actievere communicatie nodig om raadsleden voldoende op de hoogte te stellen.

² Zie bijvoorbeeld

https://tijdschriften.boombestuurskunde.nl/tijdschrift/bw/2020/2/Bw_0165-7194_2020_074_002_003 en <https://vng.nl/nieuws/gemeenschappelijke-regelingen-hollen-positie-raad-uit>

3 Terugblik en governance

Focusagenda

3.1 Totstandkoming

De Focusagenda is tot stand gekomen in de periode 2018-2019. Op dat moment werd er al op veel verschillende vlakken regionaal samengewerkt. Dat kwam bestuurlijk samen in het PORA: het PortefeuillehoudersOverleg Regio Alkmaar. Dit werd als een nuttige, maar te veelomvattende, weinig gefocuste en onvoldoende ingebedde regionale samenwerking gezien.

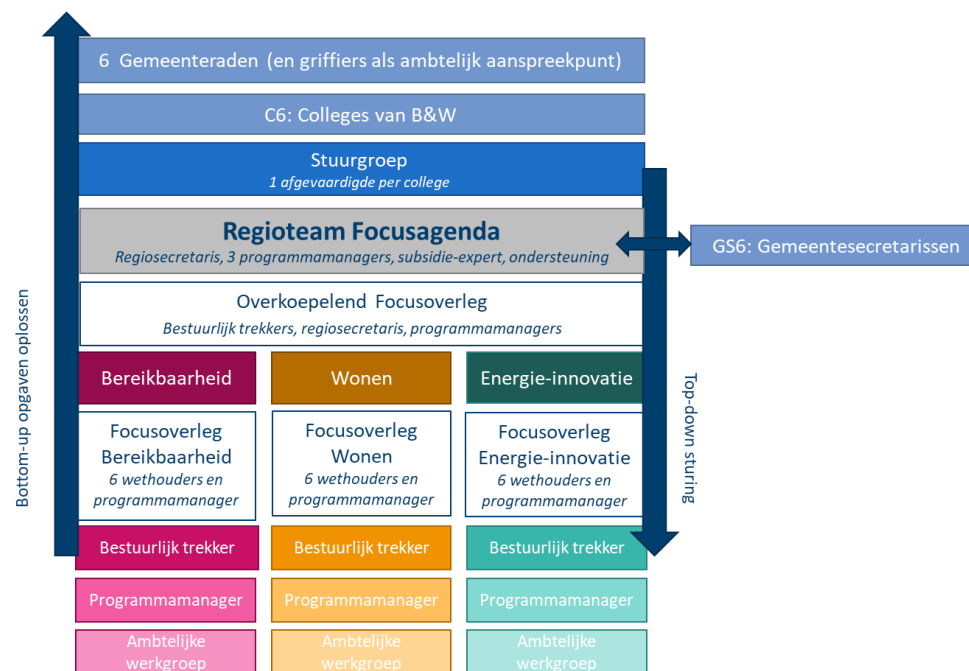
Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 is in verschillende inhoudelijke sessies over het (economisch) profiel van de regio en de bijbehorende randvoorwaarden uiteindelijk gekozen om te gaan voor een beperkte regionale agenda, op drie onderwerpen: bereikbaarheid, wonen en energie-innovatie. Er werd eind 2018 een coördinatieteam ingesteld met de opdracht om op basis van de input uit de sessies, de Focusagenda inhoudelijk en qua governance uit te werken. In april 2019 is de Focusagenda vastgesteld.

Betrokkenheid raadsleden bij totstandkoming

Raadsleden zijn tijdens raadsavonden en door individuele colleges geïnformeerd over het totstandkomingsproces. Ook vond er een raadsconferentie plaats waarin de drie focuspunten zijn toegelicht. In 2019 is een tijdelijke raadsledenwerkgroep ingericht die de rol en betrokkenheid van de raadsleden uit moest werken.

3.2 Governance

Onderstaand figuur geeft de organisatiestructuur weer. De organisatiestructuur is vastgelegd in het bestuursconvenant van de Regio Alkmaar, dd april 2022.

Regioteam

Centraal staat het regioteam, dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van de Focusagenda. Het team ondersteunt de bestuurlijke tafels en leidt de programma's en projecten, voert het programmasecretariaat, organiseert (C6-)bijeenkomsten en levert procesondersteuning in algemene zin. Het team kan medewerkers en derden inhuren als dat nodig is. Het regioteam onderhoudt en bouwt een netwerk op in de

gemeenten en met maatschappelijke platforms. Met het instellen van het regioteam is het coördinatieteam, dat de uitwerking van de Focusagenda op zich nam, opgeheven. Het regioteam bestaat uit 7 fte, waarvan er nu 5 worden ingevuld:

- de regiosecretaris à 1 fte, met de volgende taken:
 - het programmasecretariaat voeren, o.a. financiële huishouding, personeelsbeleid regioteam, etc.
 - coördinatie van de inzet op en onderlinge samenhang tussen de drie focusthema's
 - voorbereiding en terugkoppeling van stuurgroepvergaderingen
 - 1e adviseur van de stuurgroep op de focusthema's
- 3 programmamanagers à 1 fte, één voor elk focusthema. Zij zijn inhoudelijk verantwoordelijk voor de programma's bereikbaarheid, wonen en energie-innovatie en bereiden de focusoverleggen voor op dat thema.
- ondersteuning à 1 fte (hiervoor is 2 fte ingeraamd)
- communicatieadviseur (externe inhuur à 6u/wk, hiervoor is 1 fte ingeraamd)

Op de vaste 'regiodag' op woensdag vergadert het regioteam officieus in het stadhuis van Alkmaar. Op die dag vinden ook de andere overleggen plaats. Het team is organisatorisch (rechtspositioneel) ondergebracht bij de gemeente Alkmaar en het team wordt bekostigd vanuit het regiobudget.

Binnen de thema's werken de programmamanagers intensief samen met ambtelijke capaciteit vanuit de verschillende gemeenten. De inzet van deze personen valt niet binnen de regio-organisatie, maar is wel van groot belang. Het gaat b.v. om beleidsmedewerkers wonen, bereikbaarheid, duurzaamheid en een subsidie-adviseur.

Focusoverleggen wonen, bereikbaarheid en energie-innovatie

In het thematische focusoverleg bespreken de bestuurders (twee bestuurlijk trekkers, en een bestuurlijke vertegenwoordiging van elke gemeente) en programmamanager de inhoudelijke voortgang op het focusthema, en eventuele issues die daarbij naar voren komen. De focusoverleggen vinden één keer per maand plaats, opeenvolgend op woensdagochtend. Indien nodig sluiten ambtenaren uit de individuele gemeenten aan. Voor sommige bestuurders geldt dat zij bij meerdere focusoverleggen aansluiten.

Overkoepelend focusoverleg

Omdat regionale vraagstukken en besluiten rond energie-innovatie, bereikbaarheid en wonen in sommige gevallen samenhangen, en om samenwerking tussen de focusthema's te bevorderen, functioneert er een overkoepelend focusoverleg. Dit vindt plaats nadat de drie thematische focusoverleggen hebben plaatsgevonden. In principe sluiten hier alle bestuurlijk trekkers, programmamanagers en de regiosecretaris bij aan. Afhankelijk van de bespreekpunten sluiten ook andere betrokken bestuurders aan. Het overleg is niet geformaliseerd in het bestuursconvenant, maar organisch tot stand gekomen.

Stuurgroep

De stuurgroep is verantwoordelijk voor de regie op de samenwerking, de interne processen en financiën en de externe vertegenwoordiging van de Regio Alkmaar richting NHN, provincie, Rijk en andere regio's. Het regioteam legt op financiën verantwoording af aan de stuurgroep.

Overleg gemeentesecretarissen: GS6

De GS6 is ambtelijk opdrachtgever voor het regioteam. Deze groep zorgt gezamenlijk ervoor dat het regioteam haar taken kan uitvoeren, bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat er voldoende capaciteit is bij de gemeenten voor deelname aan de ambtelijke werkgroep en het opvolgen van de acties die daaruit voortkomen. De GS6 kiest onderling een

voorzitter. Hij/zij wordt ondersteund door het regioteam in zijn/haar taken. De GS6 adviseert vanuit haar functie de stuurgroep.

Betrokkenheid raden

De bij de totstandkoming betrokken raadsledenwerkgroep is in 2020/2021 geformaliseerd in de regio raadswerkgroep. De werkgroep bestaat uit raadsleden van de verschillende gemeenten. De samenwerking en samenhang tussen de Focusagenda en de raadsleden is nog in ontwikkeling. De regio raadswerkgroep heeft dan ook als opdracht om samen met o.a. het regioteam te bezien wat de rol en betrokkenheid van de raden moet zijn. De bedoeling is dat er twee keer per jaar een bijeenkomst van de werkgroep is. De werkgroep kan via de stuurgroep onderwerpen agenderen die regionale aandacht nodig hebben.

In het bestuursconvenant is afgesproken dat de colleges individueel verantwoordelijk zijn voor het meenemen van de raden. De raden worden wel 4x per jaar worden geïnformeerd met een nieuwsbrief vanuit het regioteam.

Betrokkenheid individuele colleges

In het bestuursconvenant is een aantal afspraken gemaakt hierover:

- De voorstellen van de stuurgroep worden ter besluitvorming voorgelegd aan de colleges.
- Colleges spannen zich in om regionale voorstellen en beslispunten uniform en gelijktijdig voor te leggen aan de gemeenteraden. Een college of gemeenteraad kan een vertegenwoordiging van het Regioteam ter ondersteuning uitnodigen.

Verhouding governance Focusagenda tot andere regionale overleggen en provinciale overleggen

Er zijn geen afspraken over hoe de Focusagenda (en overleggen daarbinnen) zich verhouden tot andere regionale, bovenregionale of provinciale overleggen.

Op niveau van NHN wordt samengewerkt en met de provincie overlegd in het IBAO (Integraal Bestuurlijk AfstemmingsOverleg), op de thema's economie, mobiliteit en wonen. Qua thematiek sluit dit dus niet volledig aan op de Focusagenda.

Financiën

De regio-organisatie wordt gefinancierd door de zes gemeenten. Iedere gemeente betaalt per inwoner een bijdrage; dat vormt het regiobudget. De colleges kunnen unaniem besluiten dit bedrag aan te passen of te indexeren. De regiosecretaris stelt jaarlijks een begroting en verantwoording op, en de stuurgroep stelt deze vast. Hij heeft het mandaat over het regiobudget. De gemeente Dijk en Waard is verantwoordelijk voor de administratieve afhandeling. Zij int het regiobudget en betaalt de kosten. Voor uitvoeringskosten kunnen op programma- of projectniveau budgetvoorstellen worden gedaan aan de stuurgroep.

De begroting ligt op zo'n 900.000 euro per jaar. Het grootste deel daarvan (ca 750.000) is voorzien voor kosten van het regioteam. In 2020 en 2021 bleek overigens het hiervoor geraamde bedrag ruim voldoende. Tabel 1 geeft hiervan een overzicht.

Tabel 1: begroting en realisatie 2020, 2021 en begroting 2022, in €

2020	Begroting	Realisatie	Restant
Kosten regioteam	700.000	415.958	284.042
Procesgeld Focusagenda	100.000	48.150	51.850
Procesgeld overige onderwerpen	50.000	0	50.000
Bijeenkomsten	10.000	4.263	5.737
Opleiding regioteam	5.000	5.812	-812
Communicatie	10.000	5.135	4.865
Onvoorzien	10.000	-5.000	15.000
Totaal	885.000	474.318	410.682

2021	Begroting	Realisatie	Restant
Kosten regioteam	770.000	601.712	118.288
Overheveling 2020	50.000	0	50.000
Procesgeld Focusagenda	100.000	95.787	4.213
Procesgeld overige onderwerpen	50.000	5.680	44.320
Bijeenkomsten	10.000	8.082	1.918
Opleiding regioteam	5.000	4.995	5
Communicatie	10.000	2.319	7.681
Onvoorzien	10.000	0	10.000
Totaal	955.000	718.575	236.425

2022*	Begroting	Realisatie	Restant
Kosten regioteam	740.000	Ntb	ntb
Procesgeld Focusagenda	100.000		
Procesgeld overige onderwerpen	50.000		
Bijeenkomsten	10.000		
Opleiding regioteam	5.000		
Communicatie	10.000		
Onvoorzien	10.000		
Totaal	925.000	Ntb	Ntb

Bron: memo's verantwoording 2020 en memo verantwoording 2021 van regiosecretaris aan stuurgroep

* De financiële verantwoording over 2022 was bij het opstellen van dit document nog niet gereed.

3.3 Inhoudelijk

Vóór het opstellen van de Focusagenda is er regionaal gewerkt aan een integraal omgevingsbeeld. Dit geeft een perspectief op de toekomst (2030) voor de regio Alkmaar op allerlei vlakken: samenleving, duurzaamheid, economie, gezondheid, wonen, leefbaarheid en bereikbaarheid. Het economisch profiel is vervolgens nader uitgewerkt in de economische visie voor 2026.

De Focusagenda is gericht op het creëren van de juiste randvoorwaarden om deze ambities te realiseren. Het idee is dat een goede bereikbaarheid, een divers en voldoende aanbod van woningen en energie-innovaties bijdragen aan het versterken van de economie en de aantrekkelijkheid van de regio voor inwoners en bedrijven om zich te vestigen.

Met de Focusagenda wordt juist op deze randvoorwaarden (extra) ingezet omdat deze nauw samenhangen, én een positief effect hebben op het realiseren van andere ambities uit de economische visie en het omgevingsbeeld. In het volgende hoofdstuk gaan we in op de resultaten per focusthema.

4 Bevindingen doelen en resultaten

4.1 Wonen

Hoofddoel

Het hoofddoel van het thema wonen in de Focusagenda is: We bouwen aan een aantrekkelijk, gevarieerd woonklimaat, waarbij iedere kern zijn eigen woonkwaliteit heeft.

In de Focusagenda zijn drie agendapunten opgenomen onder het thema wonen: proactief woningbouwbeleid, lobby en netwerken en strategisch uitvoeringsplan.

4.1.1 Proactief woningbouwbeleid

Doel

We ontwikkelen een proactief woningbouwbeleid.

Acties die zijn opgenomen onder dit agendapunt:

- Afronden van het kwalitatief Regionaal Actie Programma (RAP) wonen voor de Regio Alkmaar
- De woningbouwpropositie Holland Boven Amsterdam 2040 verder uitwerken in 2019
- Gebruik maken van data om onze inzichten in de vraag naar en het aanbod van woningen te vergroten, zodat we daadwerkelijk proactief aan de slag kunnen. Hiervoor sluiten we aan op de Praktijkleerstoel Gebiedsontwikkeling van de TU Delft.

- Op basis van het kwalitatieve RAP en de woningbouwpropositie komen tot een proactief woningbouwbeleid en een woningbouwprogramma

Activiteiten

De volgende activiteiten hebben plaatsgevonden:

- Continue monitoring, wegnemen knelpunten en periodieke herijking van de woningbouwprogrammering
- Daarbinnen (ook) specifieke aandacht voor urgente opgaven en kansen die er liggen om die op te lossen, met name flexwonen/-woningen voor arbeidsmigranten en woningen voor statushouders
- Penvoerderschap en (boven)regionale coördinatie woondeal, addendum en woonakkoord.
- Voorbereiding geactualiseerde / nieuwe Woondeal 2023

Resultaten

- Overeenstemming van Egmond (2019), in samenwerking met andere NHN-gemeenten
- Woondeal Noord - Holland Noord (2020), in samenwerking met andere NHN-gemeenten
- Addendum op de Woondeal (september 2022), in samenwerking met andere NHN-gemeenten
- Woonakkoord Regio Alkmaar (2021)
- Deal Ministerie van Binnenlandse Zaken – regio Alkmaar over toevoeging 1.000 flexwoningen (2022)

4.1.2 Lobby en netwerken

Doel

Het in lobby en netwerken uitdragen en met lobby en netwerken ondersteunen van het proactief woningbouwbeleid

Onderdelen van het agendapunt 'lobby en netwerken' zijn:

- een netwerkanalyse maken om zo te bepalen waar wij invloed hebben en op welke manier wij daarin het beste kunnen acteren in het netwerk
- deelnemen aan overleggen en/of samenwerken met Provincie, Rijk, HbA, MRA en de Woningmakers (samenwerkende marktpartijen)

Activiteiten

De volgende activiteiten hebben plaatsgevonden:

- Deelname aan (boven)regionale overleggen
- Deelname aan bestuurlijke overleggen met het Rijk over de woningbouwproductie in Noord-Holland Noord, waaronder een overleg met (destijds) minister Ollongren
- Samenwerking met Woningmakers opgezet en bekrachtigd

Resultaten

- Samenwerking met Woningmakers bekrachtigd, door o.a. ondertekening Woondeal en Overeenkomst van Egmond

4.1.3 Strategisch uitvoeringsplan

Doel

Een strategisch uitvoeringsplan opstellen dat uitvoering geeft aan de onderdelen uit het proactief woningbouwbeleid.

Activiteiten

- Er is geen strategisch uitvoeringsplan opgesteld

Resultaten:

Geen concrete resultaten

4.1.4 Overige activiteiten Wonen

Naast acties die concreet te maken hebben met de drie agendapunten uit de Focusagenda, zijn ook de volgende activiteiten ondernomen.

Activiteiten

- Continue inzet voor afstemming met duurzame bereikbaarheid
- Uitwerkingen van regionale woningbouwafspraken, onderbouwingen en het doen/begeleiden van onderzoeken om aanspraak te maken op Rijks- en provinciale gelden voor wonen
- Reguliere regionale 'lijn'-activiteiten, zoals prestatieafspraken met de corporaties en het vernieuwen van de 6 huisvestingsverordeningen in de regio

Resultaten

- Regionale prestatieafspraken met de corporaties
- Bijdrage vanuit mobiliteit aan het Addendum op de Woondeal.

4.2 Duurzame bereikbaarheid

Hoofddoel

Het hoofddoel van het thema bereikbaarheid in de Focusagenda is: we zetten in op een duurzaam bereikbare regio.

In de Focusagenda is dit uitgewerkt in drie agendapunten: propositie bereikbaarheid, lobby en netwerken en strategisch uitvoeringsplan.

4.2.1 Propositie bereikbaarheid regio Alkmaar

Doel

Stel een bereikbaarheidspropositie op voor de Regio Alkmaar, waarin de thema's openbaar vervoer, weg-, water- en fietsverkeer zijn opgenomen. De propositie is integraal afgestemd op en houdt rekenschap met de ontwikkelingen op de andere thema's wonen en energie-innovatie.

Activiteiten

Op bovenregionaal niveau is gewerkt met het opstellen van de bereikbaarheidsvisie "Een bereikbaar Noord-Holland Noord". De regio Alkmaar was hiervoor penvoerder.

Resultaten

- Bereikbaarheidsvisie "Een bereikbaar Noord-Holland Noord", april 2021, in samenwerking met andere NHN-gemeenten

4.2.2 Lobby en netwerken

Doel

Het in lobby en netwerken uitdragen van de bereikbaarheidspropositie.

Onderdelen van het agendapunt 'lobby en netwerken' zijn:

- een netwerkanalyse maken om zo te bepalen waar wij invloed hebben en op welke manier wij het beste kunnen acteren in het netwerk
- deelnemen aan overleggen (HbA/provincie);
- samenwerken met de MRA
- verkennen waar de mogelijkheden liggen tot 'wisselgeld' tussen regio's (juist ook in relatie tot de andere thema's, energie-innovatie en wonen)

Activiteiten, in combinatie met het onderdeel 'subsidies' (zie hieronder)

- Inhuur lobbyist/subsidie-adviseur
- Oprichting subsidieteam
- Lobby voor 376 miljoen euro bij rijk voor benodigde investeringen bereikbaarheid

Resultaten

- EU-subsidie van € 3 mln voor planvorming onderdoorgangen spoor in het kader van hoogfrequent spoor

4.2.3 Strategisch uitvoeringsplan

Doel

Een strategisch uitvoeringsplan opstellen, dat uitvoering geeft aan de onderdelen uit de propositie.

Activiteiten

- In een regionale projectgroep een is een zevental projecten geformuleerd, op dit thema

Resultaten per project

De inzet heeft zich geconcentreerd op onderstaande projecten. We geven per project de doelen, activiteiten en resultaten.

4.2.3.1 Doorfietsroutes

Doel

Met doorfietsroutes (tussen Heerhugowaard, Castricum, Uitgeest, Alkmaar, Heiloo en Limmen) komen fietsers sneller op hun bestemming, rijden ze over comfortabele fietsroutes en wordt er naar gestreefd om zoveel mogelijk ongelijkvloerse kruisingen te maken met overige soorten van verkeer. Met deze duurzame manier van transport wordt geprobeerd een alternatief te bieden voor de auto en het openbaar vervoer ok korte én middellange afstanden (tot circa 15 km).

Activiteiten

- Inventarisatie opsporen van ontbrekende schakels en probleempunten
- Maken van een prioriteitenlijst
- Uitvoeren van deelprojecten
- Naast al beoogde noord-zuid verbindingen ook lobby voor en uitwerking van oost-westverbindingen

Resultaten

- Voorkeurstracé is door alle betrokkenen vastgesteld: vaststelling van de doorfietsroutes en hoofdinfrastructuur
- Gezamenlijke uitvraag voor de uitvoering van het onderzoek voor ruimtelijke inpassing van de fietsstructuur, het oplossen van knelpunten, het nader uitwerken van ontbrekende schakels en de kosten

4.2.3.2 Openbaar vervoer

Doel

Met een goed dekkend openbaarvervoerssysteem is de regio goed bereikbaar voor haar inwoners en wordt een alternatief geboden voor de auto.

Activiteiten

- Activiteiten gericht op ontwikkeling ongelijkvloerse (spoor)kruising op Beverwijkerstraatweg Castricum
- Activiteiten rondom uitwerking van OV Toekomstbeeld (OVT)
- Activiteiten rondom OV-dienstregelingen, waaronder:
 - Tweejaarlijks overleg met NS in kader van (trein)dienstregeling
 - Periodieke gesprekken met concessiehouder Connexion en provincie Noord-Holland.
- Activiteiten gericht op ontwikkeling Ov-knooppunten waaronder
 - samenwerking/overleg met provincie over ontwikkelagenda Kennemerlijn.
- Lobby richting concessiehouder over dienstregelingen NS en Connexion.

Resultaten

- Spoorwegovergangen vervangen door ongelijkvloerse kruisingen in het kader van het programma hoogfrequent spoor

4.2.3.3 Ontwikkelingen stationsgebieden/OV knooppunten

Doel

Door stationsomgevingen te verdichten en er meer functies toe te voegen worden het centrale punten in gemeenten. Hierdoor ontstaat naar verwachting een beter gebruik van het openbaar vervoer.

Activiteiten

- De gemeente Dijk en Waard werkt aan de verdere ontwikkeling van het stationsgebied waarvoor diverse projecten lopen. Zo zijn er gesprekken met diverse projectontwikkelaars over woningbouw en bedrijven.

Resultaten

- Duurzame bereikbaarheid afgedwongen in Woondeal NHN.
- Bereikbaarheidsvisie NHN opgesteld.
- Uitvoeringsprogramma bereikbaarheid NHN opgesteld.

4.2.3.4 Regionaal mobiliteitsplan

Doel

Reduceren van CO2-uitstoot

Activiteiten

- Gesprek met gedeputeerde Olthof over Regionale Mobiliteitsprogramma (RMP)
- Aanleveren van (sub)regionale programma's in Regionale Mobiliteitsprogramma (RMP)

Resultaten

- Rapporteren CO2-besparingen in RMP

4.2.3.5 Bereikbaarheid kust

Doel

Verbetering van de Oost – West verbindingen waardoor er meer plaatsen sneller bereikt kunnen worden.

Activiteiten

Onbekend

Resultaten

- Recreatieve Hubs ontwikkeld in Egmond Binnen (geïnitieerd door BUCH) en Bergen.

4.2.3.6 Ring Alkmaar

Doel

Door verstoppingen op de ring te voorkomen zodat er geen files ontstaan met veel tijdverlies en emissies, wordt bijgedragen aan een goed woon, werk en leefklimaat.

Activiteiten

- Inzet op digitale systemen als smart stoplichten
- Opzetten van een programma met de verbeterpunten

Resultaten

- Ongelijkvloerse kruising ontwikkeld om doorstroom op Ring Alkmaar te verbeteren
- Prognose van knelpunten laten opstellen op basis een verkeerssimulatie in 2030 (uitgevoerd door Sweco)

4.2.3.7 Lobby en subsidie

Zie paragraaf 4.2.2

4.3 Energie-innovatie

Hoofddoel

Het hoofddoel van het thema energie-innovatie in de Focusagenda is: we zetten in op duurzame energie, vanuit de noodzaak én de kans om in 2050 energieneutraal te zijn.

In de Focusagenda is dit uitgewerkt in drie agendapunten: Regionale Energiestrategie Noord-Holland Noord, Lobby en netwerken en een strategisch uitvoeringsplan gericht op de RES en innovatie in de regio.

4.3.1 Regionale Energiestrategie Noord-Holland Noord

Doel

Opstellen van een Regionale Energiestrategie met de onderwerpen gebouwde omgeving (elektriciteit) en opwek. Bij het opstellen hiervan houden we rekening met het verleidelijk perspectief van de regio.

Activiteiten

Kort na vaststelling van de Focusagenda is besloten het opstellen van de RES te beleggen bij het regionale RES-team dat buiten de Focusagenda functioneert.

Resultaten

Het RES proces is buiten de Focusagenda opgepakt en heeft geleid tot het uitvoeringsprogramma NHN. Daarom geen activiteiten en resultaten vanuit Focusagenda.

4.3.2 Lobby en netwerken

Doel

Het in lobby en netwerken uitdragen van de ambities uit de RES en het versterken van de samenwerking tussen onderwijs, overheid en ondernemers, om gezamenlijk als innovatief energiecluster onze ambities waar te maken.

Activiteiten

- Onder dit focusthema is ingezet op het werven van fondsen en subsidies. Dit wordt getrokken door een subsidie-expert vanuit de gemeente Dijk & Waard
- Er is ook een strategisch partnerschap aangegaan met een subsidiebureau

Resultaten

- Strategisch partnerschap met subsidiebureau
- Samenwerking in het STEAM (subsidieteam)
- CEF-aanvraag op gebied van duurzame mobiliteit ingediend

4.3.3 Strategisch uitvoeringsplan

Doel

We stellen een strategisch uitvoeringsplan op en geven uitvoering aan de Regionale Energiestrategie. Iedere gemeente pakt daarin haar rol.

Activiteiten

- Na besluit dat de RES buiten de Focusagenda zou worden opgepakt, is een plan van aanpak opgesteld voor Kansenskaarten Energie-innovatie
- Bespreken en aanpassen plan van aanpak Kansenskaarten in focusoverleg en stuurgroep
- Herijken aanpak

Resultaten

In de regionale projectgroep zijn uiteindelijk zes projecten/subthema's geformuleerd waarmee aan de slag is gegaan.

Resultaten per project

De inzet heeft zich geconcentreerd op onderstaande projecten. We geven per project de doelen, activiteiten en resultaten.

4.3.3.1 Data & monitoring

Doel

Ontwikkelen van een tool die ambtenaren en bestuurders inzicht geeft in de effecten van gezamenlijke inspanningen en bestedingen op gebied van energietransitie

Activiteiten

- Ontwikkelen prototype tool/dashboard
- Doorontwikkelen prototype
- Samenwerking opgezet met Data Science Alkmaar

Resultaten

- Prototype tool/dashboard om bestedingen en resultaten op gebied van duurzaamheid zichtbaar te maken
- Realisatie D-team: datateam dat data-ontwikkelingen in de regio op gebied van duurzaamheid faciliteert en organiseert.

4.3.3.2 Energie-innovatie bedrijfsleven

Doel

Opzetten van een centrale plek waar onafhankelijk informatie, kennis en support op gebied van de verduurzaming van bedrijven(terreinen) wordt verstrekt

Activiteiten

- Verkennen behoefte ondernemers samenwerking op gebied van duurzaamheid
- Werk- en inspiratiesessie met regiopartijen en ondernemers
- Opstellen voorstel Centrum voor Verduurzaming
- Samenwerking met ondernemersverenigingen opgezocht/versterkt op dit vlak
- Voorbereidingen treffen voor samenwerkingsovereenkomst ondernemers en budgetaanvraag bij regio

Resultaten

- Uitgewerkt voorstel Centrum voor Verduurzaming regio Alkmaar

4.3.3.3 Nieuwe energiedragers: groen gas en waterstof

Doel

Als regio participeren en kansen pakken op gebied van (infrastructuur voor) waterstof en groen gas

Activiteiten

- Deelname aan het bovenregionale overleg waterstof voor zware mobiliteit
- Met Investa verkennen van kansen en mogelijkheden voor de regio Alkmaar om voorloper te worden op gebied van groen gas

Resultaten

(nog) geen concrete resultaten

4.3.3.4 Slim besparen

Doel

Nieuwe methodes verkennen om energiebesparing bij bedrijven te realiseren, de besparing inzichtelijk te maken en (andere) bedrijven daarmee te inspireren.

Activiteiten

- In samenwerking met ONHN, Provincie Noord-Holland aanpak opstellen
- Opzetten 2 pilotrondes 'Slim en aantoonbaar besparen'
- Communicatie over de resultaten

Resultaten

- 2 pilotrondes 'Slim en aantoonbaar besparen'
- Positieve bijdrage aan het besluit van de gemeente Alkmaar voor aanschaf van een op waterstof rijdende vuilophaalwagen.

4.3.3.5 Netcongestie

Doel

Aanhaken bij taskforce energie-infrastructuur provincie Noord-Holland

Activiteiten

- Deelname aan taskforce netcongestie provincie Noord-Holland

Resultaten

(nog) geen concrete resultaten op regionaal niveau

4.4 Overkoepelende doelen en resultaten

De Focusagenda zet in op drie thema's, die samen moeten zorgen voor de juiste randvoorwaarden om de in het omgevingsbeeld en de economische visie omschreven ambities te realiseren. Om die reden zijn in de Focusagenda geen overkoepelende ambities, doelen of acties als zodanig geformuleerd. Onder elk focusthema is het agendapunt 'lobby en netwerken' opgenomen. Netwerken en contacten richting provincie, andere gemeenten en het Rijk zijn van groot belang geweest voor de resultaten op gebied van wonen, zoals de Woondeal en afspraken over flexwoningen. Vanuit bereikbaarheid is er lobby gevoerd om o.a. invloed uit te oefenen op de dienstregeling van het OV. Lobby en netwerkontwikkeling was voor het overige ook duidelijk onderdeel van diverse inhoudelijke activiteiten.

Specifieke inzet op gebied van lobby en netwerken is centraal opgepakt op NHN-niveau. In opdracht van de drie centrumgemeenten Alkmaar, Den Helder en Hoorn is een lobbykantoor ingeschakeld, onder aansturing van ONHN. Uiteindelijk heeft dat niet tot het gewenste resultaat geleid. In opdracht van alle NHN-gemeenten is in 2022 een nieuw lobbybureau ingeschakeld. De opdracht is in te zetten op de economische speerpunten van NHN (water, energie en agri & food) in nauwe afstemming met de overige speerpunten van NHN: wonen en mobiliteit. Doel is ook dat het nieuwe lobbybureau (beter) aansluiting vindt met de provincie en de MRA en daarmee gericht samen kan optrekken. Er functioneert daarvoor een bestuurlijk lobby-overleg op NHN-niveau waarin de provincie, drie burgemeesters, het economisch forum en LTO plaats hebben. De lobby-agenda is in het (i)BAO vastgesteld, dat ook op NHN-niveau functioneert. Vanuit onder ander het Economisch Forum NHN is er kritiek op de effectiviteit van de lobby op gebied van wonen en mobiliteit. Meer specifiek gaat het over het mislopen van onder andere infrastructurele gelden.

We concluderen dat de resultaten op gebied van lobby en netwerken, hoewel de beoogde resultaten in de Focusagenda niet erg specifiek zijn omschreven, achter blijven. Dat komt doordat de lobby op een ander schaalniveau en op (deels) andere thema's is georganiseerd dan in de Focusagenda beoogd. Ook betrokkenen trekken de effectiviteit van de lobby in twijfel.

Bijlage 1: Overzicht gesprekspartners

- Stuurgroep
- Focusoverleg energie-innovatie
- Focusoverleg wonen
- Focusoverleg duurzame bereikbaarheid
- Programmamanagers
 - Martine Berkenbosch (duurzame bereikbaarheid)
 - Lutine de Boer (wonen)
 - Wim Joosten (energie-innovatie)
- (Voormalige) Bestuurlijk trekkers van de focusthema's
 - Monique Stam (duurzame bereikbaarheid)
 - Paul Verbruggen (wonen)
 - Elly Konijn (Energie-innovatie)
- Beleidsmedewerkers gemeenten
 - Melle de Jong (duurzaamheid, gemeente Alkmaar)
 - Liesbeth Aarts (ruimte en RES, Dijk en Waard)
 - Sandra de Boer (EZ, Alkmaar)
- Gemeentesecretarissen:
 - Martijn Schroor (Bergen)
 - Annet Doesburg (Dijk en waard)
 - Robert Reus (Alkmaar)
 - Ciska de Jong (Heiloo)
 - Peter Schouten (Uitgeest)
 - Wim van Twuijver (Castricum)
- Provincie Noord-Holland
 - Caroline Smook (regiomanager bij PNH voor Regio Alkmaar)
- Raadsledenwerkgroep:
 - Jasper John (Dijk en Waard)

- Roel Oudeboon (Bergen)
- Korné te Velde (ambtelijke ondersteuning Raadsledenwerkgroep)

Bijlage 2: Lijst geraadpleegde bronnen

- Ambtelijk overleg energie-innovatie 15 Maart, 2021
- Addendum Woondeal woningbouw en mobiliteit, 2022
- Bespreeknotitie nieuwe stijl 2022-2024
- Bestuurlijke werksessie duurzame mobiliteit, 2021
- Communicatie pilot besparing AC Borst Bouw, 2022
- Concept convenant waterstof Noord Holland, 2022
- Concept Aanpak Energie-innovatie Regio Alkmaar, 2020
- Considerans samenwerking Noord-Holland Noord
- Economische Visie 2026 Regio Alkmaar, 2016
- Eindrapport BRE Noord-Holland Noord, RUG en Berenschot, 2021
- Factsheets bereikbaarheid NHN, Studio Bereikbaar, jaartal onbekend
- Focusagenda Regio Alkmaar 2019-2022, 2019
- Kaart Multimodale Bereikbaarheid NH, jaartal onbekend
- Memo verantwoording 2020
- Memo verantwoording 2021
- Nieuwsbrief Regio Alkmaar april 2021
- Nieuwsbrief Regio Alkmaar juli 2021
- Nieuwsbrief Regio Alkmaar september 2021
- Nieuwsbrief Regio Alkmaar, november 2021
- Nieuwsbrief Steam, no 1 - december 2021
- Nieuwsbrief Steam, no 2 - januari 2022
- Nieuwsbrief Steam, no 3 - februari 2022
- Nieuwsbrief Regio Alkmaar, maart 2022
- Nieuwsbrief Steam, no 4 - maart 2022
- Bestuursconvenant Regio Alkmaar, 15-03-2022
- Nieuwsbrief STEAM #5 - Regio Alkmaar - april 2022
- Ontwikkelbeeld Mobiliteit Regio Alkmaar, 2019
- Ontwikkelbeeld Zaancorridor_eindconcept, 2021
- Overeenstemming van Egmond, 2019
- Position paper bereikbaarheid NHN, 2021
- Position paper regio Alkmaar, 2022
- Presentatie Bijeenkomst convenant Waterstof, 2022
- Presentatie concept STEAM, 2021
- Presentatie Werksessie Regiosamenwerking Ondernemers Duurzaamheid, 2022
- Procesvoorstel Regiosamenwerking Ondernemers Duurzaamheid, 2022
- Programma duurzame bereikbaarheid, 2020
- Propositie / lobbydocument Bereikbaarheid NHN, 2022
- Raadwerkgroep Regio Alkmaar Presentatie Maarten Hageman, 2021
- Raadsinformatiebrief Regio Alkmaar 27-10-2020
- Regionaal uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid 2022
- Regionaal Omgevingsbeeld Regio Alkmaar, 2017
- Slim en Schoon reizen door Noord-Holland Noord, 2022
- SvZ Energie-innovatie Regio Alkmaar tbv Focusoverleg, 2021
- SvZ Energie-innovatie Regio Alkmaar tbv Focusoverleg, 2022
- Uitgangspuntennotitie Mobiliteitsstrategie Alkmaar, 2022
- Voorstel CvV Regio Alkmaar, 2022
- Woningbouwpropositie NHN, 2018
- Woonakkoord Alkmaar, 2021
- Woondeal Noord-Holland Noord, 2021
- Wrap-up paper collegeconferentie Regio Alkmaar 3-11-2020

BUREAUBUITEN
economie & omgeving

Bureau BUITEN

Economie en Omgeving

Wittevrouwensingel 100

NL-3514 AM Utrecht

info@bureaubuiten.nl

+31 (0)30 - 231 89 45

www.bureaubuiten.nl